

El capitalisme que ha nascut del fred

Els sociòlegs estan d'acord a anomenar "executivisme" al sistema socioeconòmic que lideren els antics buròcrates comunistes de l'est convertits en empresaris.

"**P**assar del capitalisme al comunisme va ser tan senzill com d'un peix fer-ne una sopa. Tornar al capitalisme des del comunisme es tan impossible com de la sopa tornar a fer-ne un peix". Aquest acudit corria a principis de la dècada dels 90 per l'Europa de l'est, quan els nous governs sorgits de les urnes avisaven als seus ciutadans que calia acabar de celebrar la gran festa de la democràcia i començar a afrontar els reptes del mercat.

Poc s'imaginaven la majoria d'europaus de l'est que al cap de cinc anys una teràpia de xoc capitalista no només convertiria "la sopa en peix" i reconvertiria a la nova fe mercantil una bona part de buròcrates espavilats. No els transformaria en burgesos il·lustrats, però sí en empresaris disposats a l'ostentació del diner en una mesura directament proporcional a la devoció marxista-leninista que s'atribuïen pocs mesos abans. La majoria de sociòlegs i economistes que estudien el fenomen anomenen "executivisme" aquest capitalisme que emergeix a l'Europa central, perquè van ser els executius comunistes els qui es van apropiari de les fàbriques que dirigien i de les botigues que administraven, i conduïren al seu favor el procés de privatització.

Un estudi fet per la Universitat de Califòrnia a 3.000 empreses de països de l'est ha detectat que només el 5% dels actuals propietaris eren empresaris privats abans del 1989 (allà on hi havia marge per ser-ne, com Hongria o Polònia), mentre que el 90% dels qui ara són titulars de la propietat havien estat administradors de les empreses socialitzades.

Precisament a Hongria, on el sector privat sobrepassa el 75%, l'economista Mihály Laki ha donat xifres prou rodones: més d'un milió d'empreses estatals privatitzades l'any 1990 pel primer govern democràtic estan en mans d'ex-dirigents comunistes. Això sense comptar les 440.000 petites empreses privades creades la dècada dels 70 a l'empara de la permissivitat del règim de Janos Kadar. Els empresaris d'aquella etapa se'ls anomena "la vella guàrdia" i han estat un factor dinamitzador en el sorgiment del nou capitalisme hongarès que no han tingut altres països de l'est.

Radicalment neoliberals. Per arribar a l'actual 81% d'economia privada, la més alta de l'est, la República Txeca va haver de reciclar un cent per cent de propietat estatal d'allò més escleròtica. Potser per això la metamorfosi de l'economia txeca és la més repre-

sentativa de l'"executivisme". El sociòleg Ivo Mozny ha detectat que el prototipus de nou empresari txec és un home que té entre 35 i 60 anys, havia estat militant del Partit Comunista fins 1989, tenia un càrrec de responsabilitat abans de la caiguda del règim i es manifesta partidari del neoliberalisme econòmic: de la contractació precària, l'acomiadament lliure i que cadascú es pagui la sanitat i l'ensenyament. Un cas emblemàtic és el d'Andrej Barcak, antic ministre de Comerç Exterior en el govern comunista txec i ara delegat de la General Motors per a Europa central i oriental. Barcak és devot de Margaret Thatcher, com el primer ministre Václav Klaus, que pràcticament va abandonar el despatx comunista oficial per fer-se demòcrata quan l'oposició ja s'havia apoderat del carrer.

Un altre primer ministre "executiu" és el de Rússia, Txernomirdin, que ha reconvertit el vell ministeri soviètic d'Energia en l'empresa privada monopolista Gazprom, un gegant del gas i del petroli. La sociòloga Olga Krixtanóvskaia ha descobert que el 60% dels empresaris russos més poderosos provenen de les estructures del Partit Comunista. El 40% restant podrien ser localitzats en la rogalia de la criminalitat.

L'"executivisme" és, si no un nou model socioeconòmic, sí almenys un nou estil de concentrar i de repartir poder econòmic i d'influir sobre el poder polític.

Llibert Ferri

Pizza Hut a Moscou. Les grans multinacionals de l'alimentació estrangeres foren les primeres que es van aprofitar del nou capitalisme a l'est.